

Soạn bài Chí Phèo (Nam Cao) - Phần tác phẩm

Câu 1. Cách vào truyện của Nam Cao độc đáo như thế nào? Hãy nêu ý nghĩa tiếng chửi của nhân vật Chí Phèo trong đoạn văn mở đầu thiên truyện.

Trả lời:

- Cách vào truyện độc đáo của Nam Cao và ý nghĩa tiếng chửi của Chí Phèo

+ Nam Cao mở đầu truyện bằng một tình huống độc đáo, ấn tượng: Chí Phèo vừa đi vừa chửi, nhưng điều lạ lùng là không có người chửi lại hắn và cũng không có người nghe hắn chửi.

- Ý nghĩa tiếng chửi của Chí Phèo:

+ Tiếng chửi mở đầu tác phẩm một cách bất ngờ: Đây cũng là cách giới thiệu nhân vật một cách ấn tượng.

+ Đây là tiếng chửi của một kẻ say rượu có vẻ vu vơ mơ hồ. Nhưng thật ra rất tinh táo. Hình như anh ta mượn rượu để chửi đời. Tiếng chửi rất vắn vè có thứ tự: Chửi trời, chửi đời, cả làng Vũ Đại, Cha đứa nào không chửi nhau với hắn, đứa chết mẹ nào đã đẻ ra Chí. Đối tượng vì thế đã được xác định: Cái xã hội đã sinh ra kiếp sống Chí Phèo.

+ Tiếng chửi ấy thể hiện tâm trạng bi phẫn cùng cực của Chí.

Câu 2. Việc gặp gỡ thị Nở đã có ý nghĩa như thế nào đối với cuộc đời Chí Phèo? Những gì đã diễn ra trong tâm hồn Chí Phèo sau cuộc gặp gỡ đó.

Trả lời:

- Cuộc gặp gỡ với Thị Nở là những giây phút Chí Phèo được trở lại "làm người", được ước mơ, suy nghĩ và tinh táo thực sự. Khi bị ốm, trước sự săn sóc ân tình và tình yêu thương của Thị Nở, tâm trạng của Chí bắt đầu diễn biến khá phức tạp. Sự săn sóc của người đàn bà xấu xí, khốn khổ đã khơi dậy bản chất lương thiện vốn bị chèn lấp từ lâu trong con người Chí Phèo. Nam Cao đã thể hiện tư tưởng nhân đạo sâu sắc của mình đối với hình tượng người nông dân bị tha hóa khi sáng tạo ra chi tiết gặp gỡ của Chí Phèo với Thị Nở.

- Lần đầu tiên, từ những ngày ở tù về, Chí thấy mình hoàn toàn tinh táo và lần đầu tiên sau những cơn say triền miên, kể từ ngày ở tù về hắn nghe được những âm thanh quen thuộc của cuộc sống đời thường. Và khao khát được sống lương thiện đã trở dậy trong anh. Chí bắt đầu nghĩ về đời mình về những ngày đã qua và những ngày sắp tới. Anh cảm nhận rõ sự cô độc và bất hạnh của đời mình. Chi mong ngóng Thị Nở, khao khát được cùng Thị xây dựng một gia đình.

Soạn bài Chí Phèo (Nam Cao) - Phần tác phẩm

Câu 3. Phân tích diễn biến tâm trạng của Chí Phèo sau khi bị Thị Nở từ chối chung sống. Vì sao Chí Phèo có hành động thật dữ dội, bất ngờ như vậy?

Trả lời:

- Con đường trở lại làm người của Chí Phèo vừa mở ra đã bị chặn đứng. Khi Thị Nở từ chối hẳn, chí lại rơi vào bi kịch tâm hồn đau đớn, bị kịch con người không được công nhận là người --> quẫn quai, đau đớn, tuyệt vọng ... "ôm mặt khóc rung rức" và luôn thấy "thoảng mùi cháo hành".

=> Khóc cho sự uất nghẹn, khóc cho số phận, cuộc đời vẫn khao khát lương thiện của con quỷ dữ.

- "*Tao muốn làm người lương thiện. Không được, ai cho tao lương thiện*"

-> Tâm trạng cực kì phẫn uất và bẽ tắc trước kẻ thù suốt cuộc đời mình, thể hiện bản chất con người tốt đẹp, khát khao lương thiện.

- Trong tội cùng bẽ tắc, Chí Phèo càng thấm thía hơn tội ác của kẻ đã cướp đi dung mạo và linh hồn người của mình, biến mình thành một con "quỷ" của làng Vũ Đại.

+ Chí Phèo xách dao ra đi, thay vì đến nhà bà cô Thị Nở như dự định, tâm trí lại điều khiển hẳn đến nhà Bá Kiến – người đã gây ra bao bất hạnh cho cuộc đời hẳn.

+ Khác với các lần trước, lần này, hẳn đòi Bá Kiến trả cho hẳn cái thứ quý giá mà hẳn đã mất từ lâu – đó là làm người lương thiện.

- Nhưng làm sao để trở về làm người lương thiện như trước đây, cuối cùng, hẳn đã chọn cách giải quyết duy nhất có thể: đó là giết kẻ đã gây ra đau khổ cho đời mình, đồng thời tự kết liễu cuộc sống của mình. Chí Phèo đâm chết Bá Kiến không phải vì say rượu mà vì hẳn hiểu rõ nguồn gốc bi kịch của đời mình.

Câu 4. Qua hình tượng Chí Phèo, hãy làm rõ nghệ thuật điển hình hóa của Nam Cao.

Trả lời:

- Các nhân vật Bá Kiến, Chí Phèo vừa là những đại diện tiêu biểu cho các tầng lớp xã hội cơ bản của nông thôn Việt Nam trước Cách mạng, vừa là những người có cá tính độc đáo và có sức sống mạnh mẽ. Tâm lí nhân vật được miêu tả sắc sảo, tinh tế, đi sâu vào nội tâm để diễn tả những diễn biến phức tạp phát sinh trong cuộc đời.

- Xây dựng thành công nhân vật Chí Phèo – một người nông dân bị tha hóa, bị xã hội ruồng bỏ, tác giả muốn thể hiện tư tưởng nhân đạo sâu sắc, tấm lòng yêu thương, trân trọng những người khốn khổ. Chí Phèo còn là tiếng kêu cứu thiết tha của những người

Soạn bài Chí Phèo (Nam Cao) - Phần tác phẩm

bất hạnh. Hãy bảo vệ, tạo điều kiện giúp đỡ những người lầm đường lạc lối, đưa họ trở về với cộng đồng.

Câu 5. Ngôn ngữ kể chuyện của tác giả và ngôn ngữ nhân vật trong truyện ngắn này có gì đặc sắc?

Trả lời:

Giọng điệu trần thuật có sự kết hợp hài hòa giữa đối thoại với độc thoại, giữa lời gián tiếp và lời nửa trực tiếp. Vì vậy, nhiều đoạn có sự lồng ghép giữa ngôn ngữ người kể chuyện và ngôn ngữ nhân vật.

Ví dụ: đoạn kể về tiếng chửi của Chí, đoạn tả tâm trạng Chí sau cuộc gặp với Thị Nở và khi bị từ chối... Đối thoại Chí với Bá Kiến, Chí với Thị Nở...

=> Giọng điệu trần thuật này là những đóng góp quan trọng của Nam Cao trong quá trình hiện đại hóa của thể loại truyện ngắn hiện đại Việt Nam.

Câu 6. Tư tưởng nhân đạo sâu sắc, mới mẻ của Nam Cao qua truyện ngắn này?

Trả lời:

Tư tưởng nhân đạo của Nam Cao trong truyện ngắn này mới mẻ và sâu sắc ở chỗ nhà văn đã phát hiện và miêu tả phẩm chất tốt đẹp của người lao động ngay khi tưởng như họ đã bị cái xã hội tàn ác cướp mất cả bộ mặt lẫn linh hồn người (Tư tưởng nhân đạo của phần lớn các cây bút hiện thực khác chủ yếu thể hiện ở sự đồng cảm với nỗi khổ của người nông dân, lên án cái xã hội thực dân nửa phong kiến đẩy họ vào đường cùng, ngợi ca phẩm chất của họ).

LUYỆN TẬP

Câu 1. Trong truyện ngắn *Đời thừa*, Nam Cao viết: "*Văn chương không cần đến những người thợ khéo tay, làm theo một vài kiểu mẫu đưa cho. Văn chương chỉ dung nạp những người biết đào sâu, biết tìm tòi, khơi những nguồn chưa ai khơi, và sáng tạo những cái gì chưa có*".

Với những hiểu biết về sự nghiệp sáng tác Nam Cao, anh (chị) hãy phát biểu ý kiến về quan điểm nghệ thuật nói trên.

Trả lời:

Ý kiến nêu trên khẳng định yêu cầu hết sức quan trọng đối với tác phẩm văn chương và nói rộng ra là đối với tác phẩm nghệ thuật và người nghệ sĩ đó là phải sáng tạo, phải phát hiện ra những cái mới.

Soạn bài Chí Phèo (Nam Cao) - Phần tác phẩm

Đây là ý kiến hoàn toàn đúng, phản ánh bản chất của nghệ thuật, đã được nhiều người thừa nhận và khẳng định theo những cách diễn đạt khác nhau. Ở đây, Nam Cao đã diễn đạt điều đó một cách ngắn gọn bằng những liên tưởng hàm súc và giàu hình ảnh. Soi vào sự nghiệp sáng tác của Nam Cao, chúng ta có thể thấy nhà văn thực hiện một cách nghiêm túc điều này. Trong cả hai mảng sáng tác của ông giai đoạn trước Cách mạng, hình ảnh những người nông dân và người trí thức đều mang những nét riêng không lẫn với các tác giả khác. Đơn cử như ở mảng đề tài về người nông dân chẳng hạn, Nam Cao cũng viết về người nông dân nhưng không đi lại con đường của Nguyễn Công Hoan hay Ngô Tất Tố, ông tìm cách khám phá quá trình con người bị tha hóa, bị đè nén đến mức trở thành lưu manh, từ đó ông đặt ra các vấn đề có ý nghĩa xã hội và nhân sinh. Con đường sáng tạo nghệ thuật của Nam Cao là con đường của con người không bao giờ muốn lặp lại mình. Đó là con người luôn muốn làm mới mình.

Câu 2. Vì sao truyện ngắn *Chí Phèo* được coi là một kiệt tác của nền văn xuôi Việt Nam hiện đại?

Trả lời:

Truyện ngắn *Chí Phèo* của Nam Cao được nhiều người khẳng định là một tác phẩm kiệt xuất của nền văn xuôi Việt Nam hiện đại trước hết là vì tác phẩm này có giá trị tư tưởng (hiện thực và nhân đạo) sâu sắc, độc đáo, mới mẻ. Sau nữa nó còn là tác phẩm xuất sắc được thể hiện bằng nghệ thuật bậc thầy trong cách xây dựng nhân vật, lối kết cấu, xây dựng cốt truyện, sử dụng ngôn ngữ. Với những thành công đó, *Chí Phèo* xứng đáng là một tác phẩm lớn của nền văn xuôi hiện đại Việt Nam.